

Editör'den

SELİM KARAHASANOĞLU

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
Istanbul Medeniyet University, Faculty of Letters, Department of History

(selim.karahasanoglu@medeniyet.edu.tr), ORCID: 0000-0002-6112-730X

Karahasanoğlu, Selim. "Editör'den." *Ceride* 1, no. 2 (Aralık/December 2023): sayfa/pp vii-xvi.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10597745>

Es-selâmu aleyküm,
Kutbu'r-Rabbânî ve Gavsu's-Samedânî,
Hazret-i Hüdâyî Mahmûd Efendi'nin türbedârı olan Selâmi;
İyi misiz, hoş musuz?
Dolu musuz, boş musuz?
Kuru musuz, yaş mısız?
Ne istersiz bizim şâ'irliğimizden?
Ne istersiz bizim evliyâliğimizden?
Bilmez misiz kişinin lisânı sû-i hâtimeye sebebdir.
Ayıptır!
Yeter!¹

Böyle öfkeleniyor Niyâzî-i Mısrî (ö. 1694), Selâmi Ali Efendi'ye (ö. 1691) yazdığı mektubunda. Belli ki Selâmi Ali, ünlü sûfîyi, muhtelif mahfillerde olur olmaz eleştiriyor; Mısrî de onu sertçe ikaz ediyor, ağzından çıkan kötü sözlerin onun kötü sonunu getireceğini düşündürüyor. Mısrî'nin günlüğü² çok iyi biliniyor; ancak bu mektubun bulunduğu mecmua da bir hazine.³ Bu

1 İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY 6374, vr. 117b.

2 *Niyâzî-i Mısrî'nin Hatıraları*, haz. Halil Çeçen (İstanbul: Dergah, 2006).

3 Bu mecmuaya daha evvel değinenler için bkz. Abdülbâki Gölpınarlı, "Niyâzî-i Mısrî," *Şarkiyat Mecmuası* 7 (1972): 186, 191-92; Derin Terzioğlu, "Mecmû'a-i Şeyh Mısrî: Onyedinci Yüzyıl Ortalarında Anadolu'da Bir Derviş Sülûkunu Tamamlarken Neler Okuyup Yazdı?" içinde *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz. Hatice Aynur, vd. (İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012), 296, dn. 3.

sayımızda da böylesi metinlerin izinde yolculuğumuzu sürdürüyoruz ve Osmanlı literatüründe ben-anlatılarına dikkat çekmeye devam ediyoruz. *Ceride*'nin ilk sayısı epeyce ilgi gördü. Dergipark üzerindeki indirilme rakamları oldukça yüksek olduğu gibi, academia sayfalarımıza yüklediğimiz yazılarımızın dijital kopyalarının indirilme oranları da öyle. Basılı nüshanın ülkemizin kütüphanelerine dağılması ve kitapçı raflarında yer alması için de elimizden geleni yaptık. Derginin internet sitelerinde satışı⁴ ile okuyucuyla buluşabilmesini sağlamaya da gayret ettik. Bunların tümünü daha ilk sayıda başardık. Netice itibarıyla, büyük emek vererek yayımladığımız bu derginin, Türkiye'de ve dünyada basılı ve dijital olarak ulaşılabilir olması, okunması ve raflarda yerini almasını, görünür olmasını önemsiyoruz. Dijital devrim, yapay zeka çağını idrak ediyorsak da halen basılı yayınları önemseyen, basılı metinleri okumaktan keyif alan bir editörüm. Haftada en az bir gün basılı olarak gazeteler satın alan ve okuyan bir gencim!

Yayın kurumumuz, dünyanın alanda çalışan önemli isimlerini içeriyor. Dergi basılır basılmaz kendilerine dijital kopyayı ulaştırdığımda, oldukça olumlu dönüşler aldım ve bu beni heyecanlandırdı. Avrupa'da ben-anlatıları envanterleri hazırlanmalı, uzun olmasa da, makul bir süre geçti ve tematik çalışmalar da hızlı-heyecanlı safhasını tamamladı diye düşünüyordum ki, bugünlerde Polonya'nın Toruń kentinde yer alan ben-anlatıları araştırma grubu, bir e-mail grubu (*Egodocumental network*) kurmak ve uluslararası etkinlikler düzenlemek için girişimde bulundu ve beni de bu gruba davet ettiler. Bu girişimin yarattığı mesaj hareketliliği, bana ben-anlatıları araştırmalarının dünyada güncelliğini sürdürdüğünü düşündürdü. Yanı sıra, dünyada İstanbul grubu olarak bizlerin görünürlüğünün artması ve Türkiye'deki araştırmalarımıza uluslararası platformlarda atıfları fark etmemiz de memnuniyet verici olmuştur.⁵

Boğaziçi Üniversitesi'nde katıldığım bir jüri akabinde, birinci sayıdan bir nüshayı Edhem Eldem'e hediye ettim. Eldem, ben-anlatıları alanında Boğaziçi'nde lisansüstü düzeyde ders veren, konuyla ilgili yayınları olan,⁶ ala-

4 https://www.kitapyurdu.com/dergi/ceride-6-aylik-arastirma-dergisi-cilt-1-sayi-1-haziran-2023/667948.html&filter_name=ceride+dergisi

5 Şurada, alanımızın önemli dergilerinden *IJMES*'te yayımladığımız dosyaya ve genel olarak çalışmalarımıza dikkat çekilmektedir: Stefan Hanß, *Narrating the Dragoman's Self in the Veneto-Ottoman Balkans, c. 1550-1650* (New York: Routledge, 2023), 11.

6 Örneğin bkz. Edhem Eldem, haz., *V. Murad'ın oğlu Selahaddin Efendi'nin Evrak ve Yazıları: V. Murad ile Cleanthi Scalieri*, cilt I (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019); aynı yazar, haz., *V. Murad'ın Oğlu Selahaddin Efendi'nin Evrak ve Yazıları: Hatırat ve Belgeler (Mukayyet)*, cilt II (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2021).

na hakim bir isim. Dergiyi okuyup inceledi ve akabinde bana uzun bir mesaj attı. Bu mesajında yazdıkları, bana araştırmalarımızın çerçevesini ve muhtemel kavramsallaştırmalarımızı yeniden uzun uzadıya düşünme imkanı verecek pek çok noktayı ortaya çıkardı. Eldem'in e-mailinde tartıştığı en ilginç konulardan birisi cebri ve ihtiyari ben-anlatısı meselesi idi ki, bu sayıda Winfried Schulze'nin de bunu problematize ettiğini göreceksiniz. Kacır'ın çevirisindeki şu cümleden bahsediyorum: "Burada önerilen benanlatısı tanımına ilk itiraz elbette 'gönüllü' yazılmış otobiyografik metinlerle kişinin 'iradesi dışındaki' ifadelerinin bir tutulmasına olacaktır." Eldem'in yazışmamızdaki cümlesini, iznini de alarak, aynen buraya alıyorum: "'Cebri' ben-anlatıları, yani mektup veya arzıhal gibi ister istemez bu hali alan belgelerle, 'ihtiyari' ben-anlatıları, yani isteyerek, seçerek, ben'i anlatmak için yazılanları ayırmak."⁷ Buradaki fikir alışverişi imkanından yola çıkarak, TÜBİTAK projemizin⁸ sonuçlarını paylaşmak için 36. ayın sonunu beklemeden, bir dergi ile bulgularımızı paylaşmak konusunda, meselelerimizi süreçte müzakere imkanı vermesi bakımından, isabetli davrandığımıza kanaat getirdim.

Bu sayıda dört araştırma makalesi ile çıkıyoruz. Bir çerçeve yazı ve akabinde 16. yüzyıl, 17. yüzyıl ve 19. yüzyıldan örnekleri ele alan üç yazı okuyacaksınız. Birinci yazı, ilk sayıda olduğu gibi İhsan Fazlıoğlu'na aittir. Bu sayıdaki makalesini, 2022'de düzenlediğimiz, "Osmanlı Literatüründe Ben-Anlatıları" sempozyumunda⁹ verdiği açılış konferansını temel olarak oluşturmuştur. Konuşmanın deşifresini, elimizdeki video kaydını kullanarak, projemiz 2247-C Stajyer Araştırmacı Burs Programı (STAR)-Lisans bursiyeri, Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinden Betül Sena Kılıç gerçekleştirmiştir. Bu deşifreden sonra Fazlıoğlu, üzerinde çalışarak metni makale formatına dönüştürmüştür. Fazlıoğlu bu yazısında, İslam-Osmanlı ben-anlatıları konusunda bir çerçeve çizilmesine yardım etmekle kalmıyor, aynı zamanda oluşturmakta olduğumuz envantere eklenebilecek pek çok esere de dikkat çekiyor.

Bu sayıda Şehzade Korkut'a ait (ö. 1513) adeta bir dosya ortaya konulmuş oldu. Proje ekibimizden üç üye, bu sayı için mesailerini, pek ilgi çekici ve karmakarışık hayatıyla bu şehzadeye yoğunlaştırdılar ve kendi araların-

7 Edhem Eldem, yazara e-posta, 22 Aralık 2023.

8 Osmanlı Literatüründe Ben-Anlatıları: Envanter, Analiz (1500-1800). Süresi: 2023-2026.

9 Program için bkz. https://benanlatilari.medeniyet.edu.tr/documents/benanlatilari/olbasempozyumprogrami_compressed.pdf

da yardımlaştılar. Gurulkan da Aliyev de, notlarını Ayten'e vererek onun Korkut'a ait bütüncül bir ben-anlatıları makalesi ortaya çıkarmasını sağladılar. Ayten, Korkut'un başta *Vesiletü'l-ahbâb*'ı olmak üzere tüm ben-anlatılarını total olarak sunan yoğun emek ürünü bir metin ortaya koymuş oldu.

Elmin Aliyev ise Korkut'un bir başka eseri üzerinde duran bir yazı kaleme aldı. Aslında TİMAŞ Akademi tarafından halihazırda yayımlanmış olan *Da'vetü'n-Nefsi't-Tâliha İle'l-A'mâli's-Sâliha*¹⁰ isimli bu eser üstüne bir kitabiyat yazısı yazmak niyetiyle yola çıkmıştık. Fakat evvelce esere bir ben-anlatısı olarak dikkat çekilmemişti. Zaten yayınevi, metni "siyasetname" serisi altında okuyucuyla buluşturmuştu. Biz, kitabı "Osmanlı Literatüründe Ben-Anlatıları" isimli doktora dersimde ekibimizle teferruatlı değerlendirip bunun gerçek bir ben-anlatısı olduğuna inandık. Aliyev, metni bu yönüyle ortaya koyabilmek ve Musa Sancak neşrinin de iyi bir değerlendirmesini sunmak amacıyla yetkin bir değerlendirme makalesi kaleme aldı.

Kemal Gurulkan, Şehzade Korkut'a ait bulabildiği tüm mektupları Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nden derledi ve transkribe etti. İlk sayıda yaptığı gibi bu sayıda da arşivden bir ben-anlatısı serisi altında mektupları yayımlıyor. Gurulkan'ın transkripsiyonlarını okudum; akabinde birlikte yaptığımız değerlendirme neticesinde sayıyı sekize düşürdük ve bunları katalogdaki tarihleri esas alarak kronolojik olarak verdik. Diğerleri de belki kişisel barındıran noktalar, zorlamayla, içeriyordu; ancak biz kısıtlayıcı tavrımızı sürdürmekte ısrarlı olduğumuzdan sekiz mektupla karşınıza çıkmaya karar verdik ve ben-anlatısı olabilecek hüviyette kişisel olanlarını, şehzadeyi bütün zaifliği ve nahifliği ile ortaya koyma potansiyeli barındıranlarını buraya aldık. Şehzade, şurada kendini ne kadar da yalın ve açık tanımlamaktadır:

... mahfi değildir ki evvelden za'if mizâc ve ednâ ârızadan münharif olur nahîf kişiyim ol sebebden bir tabîbe ihtiyaç olunup bunda bana münasip tabîb olmayıp eğer olursa dahi i'timâd edemediğim sebepten bu mektûb-ı meveddet sizlere irsâl olunup tevakku' olunur ki lütf olunup sâbıkâ nişancım olan Tabîb Alaaddin'i bunda bana gönderesin ki ...¹¹

10 Şehzade Korkud, *Siyasetin Ahlaki Eleştirisi: Da'vetü'n-nefsi't-taliha ile'l-a'mali's-saliha*, çeviren ve notlandıran Musa Sancak (İstanbul: Timaş, 2022).

11 Bkz. aşağıda 759/109 nolu mektup.

Mektuplar, Gurulkan'ın tespitlerine nazaran, aşağıdaki isimlere hitaben kaleme alınmıştır:

1. Lalası [Atik] Ali Paşa'ya
2. Babası II. Beyezid'a
3. Lalasına
4. Lalası İskender Bey'e
5. Paşayan-ı izama (divandaki vezirlere)
6. Yavuz Sultan Selim'e
7. Kardeşi Ahmed Bey'e
8. Yavuz Sultan Selim'e

Bu kişilerden ya kendine ait kılıç, yay, don, gömlek gibi çok kişisel yahut kalan ömrünü daha nitelikli geçirebilmek için bir talepte bulunmaktadır. Kişinin kendisini hasta hissetmesi, doktor talebi, insana ait en kişisel, en zayıf anlarından. Hastalık ve bunun karşısında hissedilen zayıflık, şehzade de olsanız, Sultan da değişmeyecek bir insani durumdur. Mektuplarda sık işlenen temalardan biri de Alanya'nın havasının kendisine iyi gelmediği ve Aydın canibine gönderilmek talebidir. İlk bakışta devlet mesailine ait bir hususmuş gibi görülebilecek bu talep, yazarın hava durumu ile insan mizacını bağdaştırması ve bölgede hastalıktan kurtulamadığına dair kişisel serzenişi ile çok kişisel bir hale dönüşür.¹² Mektuplarda şehzadeler arası tansiyon açısından da önemli noktalar öne çıkmaktadır. Kardeşi Ahmed'e yazdığı mektupta, oğlunu rehin almaya cüret etmemesi yollu ikazı bunlardandır. Selim, henüz tahta çıktığında da, "ben bu şehirde durmak için gelmedim belki mukadde-mâ hazret-i saltanat-ı şerîfeyi ziyâret edip memleketinizde bir hâlî makâm talebine geldim" diyerek kendisinden zarar gelmeyeceğini, İstanbul'da kalarak kendisine hiçbir rahatsızlık vermek niyetinde olmadığını, sadece kendisine rahat edeceği bir pozisyon ihsan etmesini ifade etmektedir.

Mary Washington Üniversitesi öğretim üyesi Nabil al-Tikriti, 2022'deki toplantımızda¹³ "All My Children-Assessing the Ego Documents of Bayezid II's (d. 1512) Family" [Cümle Evladım: II. Bayezid'in (ö. 1512) Aile Efradına Ait Ben-Anlatılarının Bir Değerlendirmesi] başlıklı bir sunum yapmıştı. Ba-

12 Şüphesiz Korkut, Emecen'in ifade ettiği gibi (<https://islamansiklopedisi.org.tr/korkut-sehzade>), hava durumunu bahane ediyor da olabilir; ancak mektuba yansıttığı insani hallerdir.

13 Bkz. yukarıda dipnot 9.

na yaptığı sunumu bir makale formunda, *Osmanlı Araştırmaları/The Journal of Ottoman Studies* dergisinde, 2024 yılının 64. sayısı olarak basılacak olan “Osmanlı Literatüründe Ben-Anlatıları” özel sayısında yayımlanmak üzere teslim etti. Yazıyı okuduğumda, ben-anlatısı tabirinin kapsamını genişleterek kavramı kullanmayı anlamsızlaştıracak unsurlardan arındırmasını ve sırf Korkut’a ait anlatılara inhisar ettirmesini rica ettim. Al-Tikriti yazısını adeta yeniden kurgulayarak bunu yaptı. *Osmanlı Araştırmaları*’ndaki bu yazı ile¹⁴ buradaki Korkut dosyamızı birlikte değerlendirdiğinizde, zihninizde Korkut’a ait ben-anlatıları konusunda derli toplu bir resim belirecek.

Yine 2022’deki toplantımızda Seyyid Hasan’ın (ö. 1688) *Sohbetname*’si üstüne bir yuvarlak masa tertip etmiştik. Burada konuşan isimlerden birisi, halihazırda Floransa’da doktorasını yapmakta olan Tunahan Durmaz idi. Durmaz’ın keyifle okuyacağınız makalesini burada yayımlıyoruz. Araştırma makalelerin sonuncusunun yazarı, 2022’deki toplantımızda Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arap Dili ve Belagatı profesörlerinden Şükran Fazlıoğlu da Ali Mübarek’in (ö. 1893), Avrupa’ya para kazanmaya giden Alemuddîn’in maceralarını anlattığı, adını kitabın kahramanından alan eseri *Alemuddîn* üstüne kıymetli bir sunum gerçekleştirmişti. Burada sunduğu tebliği *Ceride* için bir makaleye dönüştürdü. Makalesinde, *Alemuddîn*’in aslında Ali Mübarek’in şahsı ile özdeş olarak okunabileceğini, eserde Alemuddîn ismiyle yaratılan kahramanın bizzat yazarın kendisi olabileceğini, metnin kendini anlatmak üzere bir kurgu olabileceğini tartışıyor. Fazlıoğlu, *Alemuddîn*’i, “daha sonra *Hayâtî* [Hayatım] başlığıyla müstakil olarak da yayımlanan” aynı yazara ait bir başka otobiyografik eser, *el-Hitatu’t-Tevfikiye* ile de destekliyor.

Çevirilere yer vermeye devam ediyoruz. Bu sayıda, Almanya’da *ego-document* kavramının kapsamını tartışması yönüyle öne çıkmış iki yazıyı yayımlıyoruz. Münih Üniversitesi Tarih Bölümü emekli profesörlerinden Winfried Schulze, 1992’de Bad Homburg’da bir konferans düzenledi. Bu konferans için hazırladığı katkıyı, ilkin aynı sene basılan Ferdinand Seibt Armağanı’nda¹⁵ neşrettiyse de, makalenin revize edilmiş hali 1996’da, konferans

---

14 Nabil Al-Tikriti, “Prince with Daddy Issues Seeks Sisterly Support: Two Ego-Documents Penned by Şehzade Korkud (d. 1513),” *Osmanlı Araştırmaları/The Journal of Ottoman Studies* 64 (2024). Yayımlanacak.

15 Winfried Schulze, “Ego-Dokumente: Annäherung an den Menschen in der Geschichte?” içinde *Von Aufbruch und Utopie: Perspektiven einer neuen Gesellschaftsgeschichte des Mittelalters. Für und mit Ferdinand Seibt aus Anlaß seines 65. Geburtstages*, ed. Bea Lundt, Helma Reimöller (Köln: Böhr-

tebliğlerinden oluşan, kendi editörü olduğu *Ego-Dokumente: Annäherung an den Menschen in der Geschichte* [Ben-Anlatıları: Tarihteki İnsana Yaklaşmak] başlıklı kitapta çıkmıştır.¹⁶ Burada “‘ben-anlatısı’ bana, açıkçası -Presser’in anladığı şekilde- dar anlamda sadece otobiyografik malzeme için kullanılmak zorunda olmayan mümbit bir terim gibi görünüyor.” diyerek kavramın kapsamını çokça genişletmeyi önerdi. Benigna von Krusenstjern¹⁷ eleştirilerini, 1992’de basılan yazıya atıf yaparak gerçekleştiriyor; ancak o yazı kaynaklardan ben-anlatısı örnekleriyle daha hacimli kurgulandığından uzun bir kitap bölümü olup *Ceride*’de bir dergi makalesi olarak neşre çok elverişli değildi. Biz 1996’daki revizeli yazıyı, yazarının da uygun görmesiyle, tercüme etmeyi yeğledik. Kacır da 1992’de neşredilen makalenin ben-anlatısı metinlerinden örneklerle zenginleştirilmiş kısımları çıkarıldığında, kalan kısımların neredeyse aynı olduğunu tespit etmişti. Schulze, *Ego-Dokumente* kitabına, bir giriş, bir makale bir kapanış yazısı ile katkı verdi. Buradaki makalenin Türkçe okuyucusu için çevirisinin önemli olduğunu düşündüm; zira bu yazı Almanya’da kavramın kapsamı ile ilgili bir tartışmayı tetiklemiş görünüyordu. Schulze, “vergi tahsilatı, teftiş, teba sorgulamaları, tanık ifadeleri/sorgulamaları, kişiye ait adli beyanlar, mahkeme sorgulamaları, işe alım mülakatları, af talepleri, (işkence altında alınmış) itiraflar, ticaret, muhasebe ve yazışma defterleri, vasiyetnameler vs.)” gibi ben’i görebileceğimiz her türlü kaynağı ben-anlatısı altına katmanın imkanlarını sorguluyordu. “Sorgu protokollerindeki ifadelerin ardında hayatın gerçekliği yeniden keşfedilebilir, burada bireyin sosyal sınıfı ve otorite karşısındaki konumu ortaya çıkar.” diyordu. Yani benim, zorlarsak her kaynak bir ben-anlatısına dönüşme potansiyeli vardır, kaygısıyla dışında kalmaya çalıştığım bir bakış açısı öneriyordu. Lisans-yüksek lisans ve doktora eğitimi Viyana’da tamamlayan, Almancasına çok güvendiğim Tuğba İsmailoğlu-Kacır’dan bu makaleyi Türkçeye tercüme etmesini rica ettim. Bu makaledeki kapsamı geniş tanımlayan tavra bir tür cevap olarak okunabilecek Benigna von Krusenstjern’in yazısını ise bölümümüz öğretim üyelerinden,

lau, 1992), 417-50.

- 16 Winfried Schulze, “Ego-Dokumente: Annäherung an den Menschen in der Geschichte? Vorüberlegungen für die Tagung ‘Ego-Dokumente’,” içinde *Ego-Dokumente: Annäherung an den Menschen in der Geschichte*, ed. Winfried Schulze (Berlin: Akademie Verlag, 1996), 11-30.
- 17 Benigna von Krusenstjern, “Was sind Selbstzeugnisse? Begriffskritische und quellenkundliche Überlegungen anhand von Beispielen aus dem 17. Jahrhundert,” *Historische Anthropologie* 2, no. 3 (1994), 462-71.

Berlin Freie Üniversitesi'nden doktoralı Hilal Görgün'den rica ettim. Kacırdan, Görgün de çok hızla ve yetkinlikle bu çevirileri gerçekleştirdiler. İkisine de ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bu editör sunuşunu, hoş bir tesadüf olarak, Münih'ten yazıyorum. Schulze'nin kitabı önümde duruyor. Kavram ve kapsam üzerinde derinlemesine düşünüyorum. Burada, Türkoloji Bölümü'nde 8 Ocak 2024'te verdiğim "Towards an Inventory of Ottoman Ego-Documents: Old and New Findings" [Osmanlı Ben-Anlatıları Envanterine Doğru: Eski ve Yeni Bulgular] başlıklı konferansta da Schulze'yi andım ve kavram-kapsam meselesini tartıştık. Eğer bir gün ben-anlatısı envanteri oluşturma baskısını üzerimizden atıp da Osmanlı tarihinin total yazımında ben-anlatısı nevin-den malzemenin kullanımının faydasını görmeye çalışacaksak o zaman istediğimiz genişletmeyi yapabiliriz ama bugün envanteri kurmaya çalışıyoruz. Her türlü genişletme çabası envanteri bir çöp sepetine dönüştürme riski barındırıyor. Von Krusenstjern'in dediği de Schulze'ye itirazı da tam olarak bu: "... Şayet örtülü benlik, özanlatıların kriteri yapılacaksa bu, kaynak türünün sınırsızlığı anlamından başka bir şey ifade etmez. Neredeyse her metni bir özanlatıya çeviren bir tanım bu kavramı kullanılamaz hale getirir."¹⁸ Çevirileri sunmaktan tek maksadımız, Schulze'nin kavramın kapsamını genişletme konusunda çabasını ve von Krusenstjern'in verdiği yanıtı sizlere tanıtmak değildir, bu iki makalede genel olarak da faydalı tartışmalar bulacaksınız. Von Krusenstjern, niçin "otobiyografik metinler" değil de ben-anlatısı tabirini kullanıyoruz meselesinde de zihin açıcı bir tartışma yapmaktadır.

Gülşen Yakar, araştırma notlarının ikincisiyle projemiz bünyesinde devam eden çalışmalarımızı kamuoyuyla paylaşmaya devam ediyor. İlk sayıda olduğu gibi benim de Yakar'ın da yazıları Yasemin Tuğyan tarafından İngilizceye tercüme edildi. Onun tercümesinden sonra her ikimiz de yazılarımızın üzerinden geçerek son hallerini verdik. Bu sayımızda, dört kitabiyat yazısına yer verdik. Burak Muhsin Akın, Sultan İbrahim'in beyaz üzerinden hatt-ı hümayunlarından bir başka çarpıcı örnekle arşivden bir ben-anlatısı serimize katkı vermeye devam ediyor.

Bu arada olumlu bir gelişme yaşandı. Alexander von Humboldt Vakfı'nın "Research Group Linkage" [Araştırma Grubu Bağlantısı] programı kapsamında "Ottoman Ego-Documents: Benefiting from German Libraries and Archives" [Osmanlı Ben-Anlatıları: Alman Arşiv ve Kütüphanelerinden Ya-

---

18 Bkz. orijinalde Von Krusenstjern, "Was sind Selbstzeugnisse?" 463.

rarlanmak] başlıklı proje müracaatım kabul edildi. Türkiye'deki araştırma grubumuzla, Almanya'da bir grup araştırmacıyı birleştirme imkanı veren bu program sayesinde, Medeniyet ile Berlin Freie Üniversitesi'nin işbirliğini sağladık. Freie Üniversitesi'nden daha evvel "Selbszeugnisse in transkultureller Perspektive" [Kültürlerüstü Perspektiften Ben-Anlatıları] başlıklı DFG projesinde araştırmacı olarak yer almış Elke Hartmann ve aynı üniversitede doktora öğrencisi Talha Murat, Hamburg Üniversitesi'nden ise Melike Beyza Abdukarimov bu proje kapsamında ekibimize dahil olmuş oldular. Gülşen Yakar da bu program kapsamında kıdemsiz araştırmacı (*junior researcher*) olarak; hem yazma eser tarama hem de araştırma safhasında vazife aldı. Murat Berlin'deki Türk yazmalarını, Abdukarimov Hamburg'daki yazmaları taramaya koyuldular. Ben de Münih, Gotha ve Berlin ile taramalara başladım. Medeniyet-Freie müşterek projesinin de mevcut projemizi besleyeceğini umuyor, TÜBİTAK ekibimizin bu vesileyle yeni üyelerle genişliyor olmasından memnuniyet duyuyorum.

Her sayfanın kapak görselini özenle seçmeye gayret ediyoruz. İlk sayıya Kabudlu Mustafa Vasfi'nin *Tevarih*'inden bir sayfa koymuştuk. *Tevarih*, muşavver ben-anlatısı örneği olarak ünik bir metindir. Bu sayıda ise Seyyid Hasan'ın *Sohbetname*'sinden bir sayfa seçtik. Sadece kocaman sohbet yazısı değildir ilgi çekici olan bu görselde, aynı zamanda yazmanın farklılaşan kağıt renkleri içinde pembe renk de, derginin ikinci sayısına kapak olarak seçmemizde etken olmuştur.

İlk sayıda büyük emeği olan Batuhan Aksu'nun bu arada bursiyerlik süresi sonlandı. Ondan kalan sorumlulukları büyük oranda editör yardımcımız Semra Çörekçi ile deruhte etmeye çalıştık. Çörekçi'ye diğer sorumlulukları arasında, dergiye vakit ayırdığı için ve ikinci sayının salimen çıkması konusunda emeği için teşekkür ederim. Son okuma ve dergipark süreçleri ise editör asistanı Gülşen Yakar'da. Ona da ayrıca teşekkür ederim.

Osmanlı Literatüründe Ben-Anlatıları toplantılarımızın üçüncüsü için vakit yaklaşıyor. 50-60 kişilik bir grupta, 2024 toplantımızı, baharda gerçekleştireceğiz. *Ceride*'nin üçüncü ve dördüncü sayıları, zannediyorum büyük oranda, OLBA-Üsküp tebliğlerinden seçkiler barındıracaktır. Elbette yeni yazılara da açtık. Okurlarımızdan yazı sunmak isteyenler, künye sayfamızda bulunan e-posta vasıtasıyla bize ulaşabilirler.

Bu sunuş yazımı, 17. asırda yaşamış meşhur sūfînin çağdaşlarından biriyle çekişmesi ile açtım. Kapatırken yine onun, bu kez aile içinden kayna-

tası ile ve siyasetten Köprülüzâde Fâzıl Mustafa Paşa (ö. 1691) ile çekişmesi ile bitireceğim:

Dört sene üç aydan beri bu şehirde ne kadar fesâd olduysa cümlesini benim kaynatam etti. Elinde fermân-ı pâdişâhî var. Ve paşalardan ve ağavâttan ve askerden ve re'âyadan her kangısına bir teklif etse, ol muhâlefet etse, onu ya katl veya azl veya nefy ettirir. Fermân-ı pâdişâhî Köprü'dendir [Köprülüzâde Fâzıl Mustafa Paşa]; ol vermiştir. Kaynatam ile bildirmiştir ki, "ifsâddan münfek olma." Tâ ol kadar öyle ki, Mısırî gazaba gelsin, "Ben Mehdî'yim." desin. Ol zaman iş tamam olur. "Ya alırız, ya veririz" demiştir. Eğer Mısırî tahammül eylese gittikçe fesâdı artırır. Tâ tamam gazaba gelinceye dek durmazlar.

Ey Köprü! Fesâdı kaynatama ol kadar ettirsen ki, dünyayı baştanbaşa ateşe ursa, yaksa ben ana sahip çıkmazam.¹⁹

Hayat da böyle geçip gidiyor, çekişmeler, kavgalar, mücadele. Aile içinde, dışında, iç ve dış siyasette...

Üçüncü sayıda Osmanlı'da kendi kaleminden insan manzaralarını, tüm açıklığıyla izlemeye devam edeceğiz!

---

19 İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY 6374, vr. 52b.